

**AEGIDAE DORSZA (*GADUS MORRHUA*) NA OBSZARZE ICNAF*
(PÓŁNOCNO-ZACHODNI ATLANTYK)**

JERZY ROKICKI

Zakład Zoologii Uniwersytetu Gdańskiego, Gdynia

Dotychczas w Polsce opracowywano *Isopoda* wolnożyjące zarówno lądowe (Urbański, 1952), jak i wodne (Jażdżewski, 1971). Brak jest natomiast prac dotyczących równonogów pasożytniczych.

O ile w wodach strefy umiarkowanej (również w Bałtyku, Gruner, 1965) występuje mała liczba gatunków pasożytniczych *Isopoda*, o tyle w wodach ciepłych są one spotykane znacznie częściej i w większym zestawie gatunkowym. Zdaniem Bowmana (za Kabatą, 1960) liczba gatunków pasożytniczych *Isopoda* szacowana jest na około 430 z tym, że zwłaszcza w strefie tropikalnej liczyć się trzeba z obecnością gatunków jeszcze nie opisanych.

Terenem o dużej koncentracji połowów ryb morskich jest obszar ICNAF. Jednym z łowisk tego obszaru jest Ritu Bank (51°30'N i 51°W), na którym zostało zebrane od 12 stycznia do 27 lutego 1973 r. 11 okazów równonogów z dorszy łowionych na głębokości 260 do 760 m. Łowione ryby były w okresie przedlarwowym. Stan gonad u samic — V u samców — IV. Tarło dorszy tego rejonu odbywa się u wybrzeży Labradoru w kwietniu i trwa do czerwca (Stanek, 1969).

W trakcie obróbki złowionych dorszy zebrano 11 sztuk pasożytów z rodziny *Aegidae*. Zebrane okazy niezbyt mocno trzymały się skóry ryb, a ich związek z żywicielem nie wydaje się zbyt trwały. Choć Maksimov (1969) obserwował u dużej ilości ryb, łowionych w strefie równikowej Atlantyku, głębokie rany w mięśniach tułowia powstałe jako wynik wżerania się w nie równonogów, to samych pasożytów niewiele udało mu się zebrać. Świadczyłyby to o znacznych możliwościach odczepiania się pasożytów od żywiciela niezależnie od głębokości wniknięcia ich w tkankę

* Obszar Międzynarodowej Komisji Rybołówstwa Północno-Zachodniego Atlantyku.

ryby. Nasi rybacy (wiadomość ustna) obserwowali odczepianie się równonogów od ryb znajdujących się na pokładzie statku. Również w literaturze są wzmianki o opuszczaniu ryb przez równonogi. Achmerov (1939) uważa, że równonóg *Livoneca amurensis* odczepia się podczas połowu. Podobnie Hatch (1974) jest zdania, że przedstawiciele rodziny *Aegidae* utrzymują luźny związek z żywicielem i łatwo wybierają wolność we włoku rybackim. Tym samym można przypuszczać, że również w opisywanym materiale część pasożytów opuściła swych żywicieli. Zebrane z dorszy, złowionych na łowisku Ritu Bank, okazy równonogów zaklasyfikowano do 2 gatunków: *Aega psora* (L.) Lillj. 10 egzemplarzy i 1 jako *Aega ventrosa* Sars. W dostępnej literaturze nie natrafiono na informacje o występowaniu tych gatunków na łowisku Ritu Bank.

Aega psora (Linnaeus, 1758) Lilljeborg 1850

Lokalizacja na żywicielu: górna część tułowia.

Intensywność inwazji: 1 egzemplarz na żywiciela.

Rozprzestrzenienie słabo poznane: północno-wschodni Atlantyk wraz z przyległymi morzami i północno-zachodni Atlantyk — wybrzeże Stanów Zjednoczonych i Kanady (ryc. 1).

Gatunek ten został opisany jako *Oniscus psora*. Sars (1899) określa występowanie *A. psora* u dorszy z wybrzeży Norwegii jako częstsze niż u innych gatunków ryb. Podobne stanowisko zajmuje Richardson (1900) gdy w obszernej monografii dotyczącej *Isopoda* Ameryki Północnej (1905) omawia pasożyty dorsza w Północnym Atlantyku. Późniejsze prace (Dollfus, 1953; Szidat, 1955) w niewielkim stopniu poszerzają stan danych zoogeograficznych o występowaniu *A. psora* w tym obszarze wodnym.

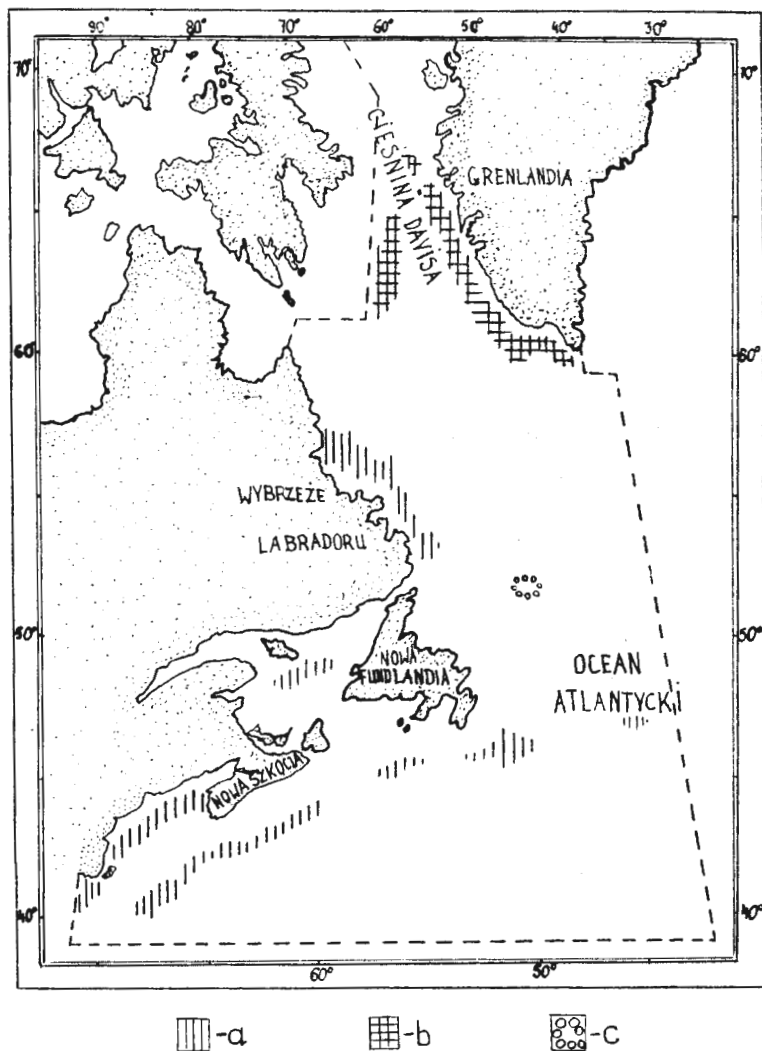
Aega ventrosa M. Sars 1859

Znaleziono 1 egzemplarz na górnej części tułowia.

Rozprzestrzenienie: gatunek stwierdzony dotychczas w północno-wschodnim Atlantyku z przyległymi morzami, morzu Karskim i Barentsa. W północno-zachodnim Atlantyku — Cieśnina Davisa (ryc. 1).

Wygląd morfologiczny znalezionej okazy odpowiada opisom dotychczas podanym (Richardson, 1905; Gur'janova, 1936) dla tego gatunku. Różni się natomiast mniejszym rozstawem oczu oraz wycięciem na końcu telsonu (ryc. 2.) od podanego na rysunku przez Dollfusa (1953).

Jak wynika z piśmiennictwa, na dorszu występują ponadto inne jeszcze *Aegidae*, a mianowicie często *Aega stroemi* oraz znacznie rzadziej *A. tridens* i *A. monophthalma*. Gatunki te były dotychczas przeważnie

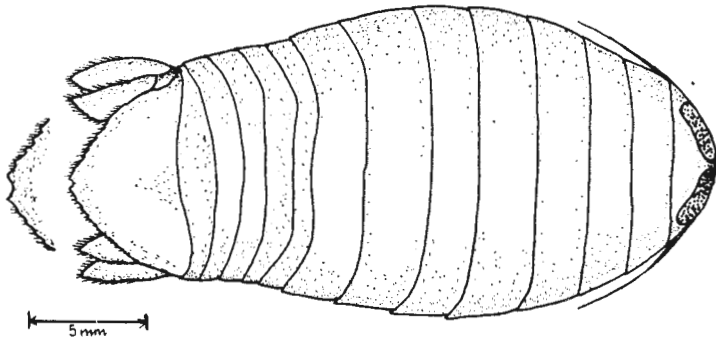
Ryc. 1. Występowanie *Aega psora* (Linnaeus, 1758) Lilljeborg, 1850 i *Aega ventrosa* M. Sars, 1859 w północno-zachodnim Atlantyku

a — miejsca występowania *Aega psora*, dane literaturowe, b — miejsca występowania *Aega psora* i *A. ventrosa*, dane literaturowe, c — miejsca występowania *Aega psora* i *A. ventrosa*, dane własne

Fig. 1. Occurrence of *Aega psora* (Linnaeus, 1758) Lilljeborg, 1850 and *Aega ventrosa* M. Sars, 1859 in north-west Atlantic Ocean

a — places of *Aega psora* occurrence, literature data, b — places of *Aega psora* and *A. ventrosa* occurrence, literature data, c — places of *Aega psora* and *A. ventrosa* occurrence, own data

--- granica obszaru JCNAF — border line of JCNAF area

Ryc. 2. *Aega ventrosa* M. Sars, 1859, strona grzbietowa i tylny brzeg telsonu
 Fig. 2. *Aega ventrosa* M. Sars, 1859, dorsal side and posterior edge of telson

spotykane w różnych miejscach północno-wschodniego Atlantyku i morfologicznie różnią się one wyraźnie od obu gatunków zebranych z łowiska Ritu Bank.

Otrzymano: 18 IV 1975

Adres autora:
 81-378 Gdynia, Czolgistów 46

LITERATURA

1. Achmerov, A. Ch.: Po ekologii *Livoneca amurensis*. — *Uč. zap. Leningr. gos. inst.*, 43, 11: 233-237, 1939.
2. Dollfus, R. Ph.: Aperçu général sur l'histoire naturelle des parasites animaux de la morue Atlanto-Arctique *Gadus callarias* L. (= *morhua* L.). — *Encyclopédie Biologique*, 43, 314-323, 1953.
3. Gruner, H. E., *Isopoda*. — W: Die Tierwelt Deutschlands, 51, V, 1 Fischer Verlag, Jena 1965.
4. Gur'janova, E. F.: Ravnonogie raki dal'nevostočnych morej. — *Fauna SSSR*, 6, 7: 69-70, 1936.
5. Hatch, M. H.: The *Chelifera* and *Isopoda* of Washington and adjacent region. — *Univ. Wash. Publ. Biol.*, 10, 5: 205-250, 1947.
6. Jażdżewski, A.: Biology of *Crustacea Malacostraca* in the Bay of Puck, Polish Baltic Sea. — *Zool. Polon.*, 20, 4: 216-217, 1970.
7. Kabata, Z.: *Grustacea* as enemies of fishes. — W: Diseases of fishes, S. Snieszko and H. Axelrod (edit.) Nanaimo 1960.
8. Maksimov, V. N.: Nekotorye dannye o poraženii krupnych pelagičeskich ryb parazitičeskimi *Ispoda*. — *Nauč. Dokl. Vys. Škol. Biol. Nauk.*, 12, 7-9, 1970.
9. Richardson, H.: Key to the isopods of the Atlantic coast of North America, with descriptions of new and little known species. — *Proc. U. S. Nat. Mus.*, 23, 1222: 493-579, 1900.

10. Richardson, H.: A monograph on the isopoda of North America. — *Bull. U. S. Nat.*, N° 54, LIII + 727p.: 1-727, 1905.
11. Sars, G. O. *Isopoda*. — W: An account of the *Crustacea* of Norway, II, 233-270, Bergen 1899.
12. Stanek, E.: Dorsz wód Labradoru, Nowej Funlandii i Nowej Szkocji. — W: *Studia i Materiały*, B, 17, MIR Gdynia 1969.
13. Szidat, L.: La Fauna de parasitos de *Merluccius hubbsi* como caracter auxiliar para la solucion de problemas sistematicos y zoogeograficos del genero *Merluccius* L. — *Comun. Inst. nac. Invest. Cienc. nat.*, B, Aires, 3, 1: 1-54, 1955.
14. Urbański, J.: Klucz do oznaczania ważniejszych krajowych skorupiaków. — PZWS, Warszawa 1952.

AEGIDAE OF COD (*GADUS MORRHUA*) IN THE AREA ICNAF
(NORTH-WEST ATLANTIC)

by

J. ROKICKI

Two species of *Isopoda parasitica* were found: *Aega psora* (Linnaeus, 1758) Lilljeborg, 1850 and *Aega ventrosa* M. Sars, 1859 on the fishing grounds Ritu Bank.